

MODERNÍ ARCHITEKTURA A MORTALITA PTÁKŮ

MODERNE ARCHITEKTUR UND DAS EINGEHEN DER VÖGEL

Ladislav Hajný

Moderní budova podnikového ředitelství n. p. RD Jeseník byla postavena v roce 1978 z ocelového skeletu. Opláštění tvoří lehká prefabrikace v kombinaci se sklem. Hrubým odhadem je proskleno asi 40 % celkového opláštění budovy. Pětipodlažní stavba je urbanisticky velmi zdařile situována při okraji města a lesoparku, který přechází v souvislý lesní porost. Z jedné strany je větší kosená louka a rovněž bezprostřední okolí budovy má parkovou úpravu, což zvyšuje z hlediska potravní nabídky atraktivnost místa pro místní populaci ptáků.

V červenci roku 1986 jsem našel prvního ptáka usmrčeného prokazatelně nárazem do okna. Víceméně náhodnými kontrolami pak bylo nalezeno v tomto roce celkem 8 ptáků a stejný počet i v roce 1987.

V letošním roce jsem se rozhodl provádět kontrolu systematicky, tj. každodenně v pracovní dny nejméně jednou, což se pochopitelně odrazilo ve výsledcích. Od počátku roku 1988 do 10. listopadu bylo nalezeno 25 ptáků, z toho 2 z řádu šplhavců, ostatní pěvci. Tento počet se podle mého soudu blíží průměrným ročním ztrátám způsobeným přímým nárazem. Je ovšem pravděpodobné, že i přes soustavnou kontrolu se nepodařilo všechny usmrčené ptáky nalézt (toulavé kočky, jiná škodná během víkendových dnů apod.). Skutečné ztráty však budou vyšší, protože dochází k úhynu samíc v době sezení na snůškách i celých párů v období krmení mláďat. Skromným odhadem se tedy skutečné roční ztráty pohybují někde v rozmezí 40 až 50 ex. Prostým a zjednodušeným výpočtem se tedy stala budova podnikového ředitelství "obětí oltářem" za deset let své existence pro 400 - 500 ptáků, což není právě zanedbatelné.

Přehled výsledků: Od 14. 7. 1986 do 10. 11. 1988 bylo nalezeno 41 ptáků ve dvaceti druzích. Druhové zastoupení odpovídá hnízdnímu biotopu kromě jednoho případu nálezu rákosníka obecného. Nejvíce bylo nalezeno kosů - 5 ex., 4 pěnkavy, 4 červenky a 4 pěnice černohlavé, 3 drozdi a vlaštovky, po 2 ex. hýla obecného, lejska šedého, pěvušky modré a králíčka obecného a 1 střízlík, 1 čížek, po 1 ex. od tří druhů budníčků, 1 brhlík, 1 konipas bílý a 1 rákosník obecný. Z řádu šplhavců to byl straka-

poud prostřední a velký. Téměř v 60 % šlo o ptáky nalezené v roce nálezu, v zastoupení podle pohlaví nejsou významnější rozdíly.

Nejvíce ptáků bylo usmrceno na obou dalších stranách budovy - na východní 17, západní 16 a zbytek na jižní straně - 7 ex. Naproti tomu na severní straně, která těsně navazuje na lesopark a je zde i nižší intenzita slunečního svitu, nebyl zatím nalezen ani jeden pták. Bez zajímavosti není ani zjištění, že v zimním období, tj. od XII.-III. měsíce, nebyl rovněž žádný pták nalezen.

Příčiny poměrně vysoké mortality ptáků vidím v tom, že rozsáhlé plošné prosklení budovy působí jako smrtící zrcadlo. Zejména užitá elektrofloutová dithermická skla ve velké a málo členité ploše zřejmě účinně paralyzují vizuální prostorové vnímání ptáků. Odraz okolního prostředí v oknech je natolik věrný, že ho pták vnímá jako realitu. V našem případě hraje důležitou roli situování objektu v teritoriu poměrně vysoké aktivity ptáků, především v době tahu a hnízdění.

Závěrem můžeme potvrdit starou pravdu, že co je dobré pro jednoho, nemusí být nutně dobré v tomto případě pro ornitofaunu. Bylo by iluzorní v našich zeměpisných šířkách doufat, že naši projektanti a architekti na základě podobných poznatků okamžitě zavrhnou dosavadní postupy při projektování ve prospěch chráněných druhů ptáků. Nicméně pro odbornou práci je třeba znát i tuto problematiku, na niž zčásti poukázal i můj stručný příspěvek.

MODERNE ARCHITEKTUR UND DAS EINGEHEN DER VÜGEL

ZUSAMMENFASSUNG

Angefangen vom 14. 7. 1986 bis zum 10. 11. 1988 verfolgte *ich die Mortalität* der Vögel, die durch den Stoss an die Glaswände der **Betriebs-**direktion der Rudné doly (Erzgruben) Jeseník in der Stadt Jeseník ums Leben kamen. Das fünfgeschossige Gebäude ist nämlich von 40 % mit Glasplatten belegt. Die grösste Zahl der Vögel stoss an dieses Hindernis von den östlichen und westlichen Seite (41 %), weniger schon vom Süden (18 %). Bei der nördlichen Wand des Gebäudes fand ich keinen einzigen toten Vogel. Ich möchte hier eine Annahme ausdrücken, dass man diese Erscheinung durch die niedrige Intensität des Sonnenscheins erklären kann, die verursacht, dass die Waldumgebung im Glas nich widerspiegelt.

Insgesamt fand ich hier im erwähnten Zeitabschnitt 41 Vögel von 20 Arten, die in der Umgebung nisten. Der grösste Teil der toten Vögel war weniger als ein Jahr alt (60 %).

Adresa autora:

Ladislav Hajný
Rudé armády 56
790 00 Jeseník